OBSAH

1 ÚVODEM 9
1.1 Nad tématem: Čičerin – historik, který nebyl historikem 9
1.2 Struktura práce 16
1.3 Prameny 18
1.4 Použité pojmy a poznámky formálního a jazykového rázu 20

2 ČIČERIN JAKO HISTORIOGRAFICKÉ TÉMA 23
2.1 Čičerin v ruské a světové odborné literatuře 23
2.2 Čičerin v české odborné literatuře 38

3 DĚTSTVÍ, CHLAPECTVÍ A JINOŠSTVÍ V ÉŘE MIKULÁŠE I. 44
3.1 Potomek „šlechtického hnízda“ 44
3.2 Moskevská univerzita 51
3.3 Pochmurné sedmiletí 58

4 POČÁTKY STÁTNÍ ŠKOLY A OKOLNOSTI JEJÍHO VZNIKU 62
4.1 Existovala státní škola, nebo byla vymyšlena? 62
4.2 Státní škola a profesionalizace ruské historické vědy 74
4.2.1 Nikolaj M. Karamzin 75
4.2.2 Michail T. Kačenovskij 79
4.2.3 Johann P. G. Ewers 82
4.2.4 Státní škola a moskevská univerzita 85
4.3 Státní škola a dichotomie slavjanofilství a zapadnictví 89
4.4 Granovskij, Kavelin, Solovjov 96
4.4.1 Granovskij 97

4.4.2 Kavelinovo *Pojetí právního uspořádání staré Rusi* 105
4.4.3 Magisterská a doktorská disertace S. M. Solovjova 112
4.4.4 Reakce současníků na Kavelinova a Solovjovova díla 118
4.4.5 Státní škola na počátku 50. let 19. století 125

5 ČIČERIN A VYVRCHOLENÍ VÝVOJE HISTORICKÉ KONCEPCE STÁTNÍ ŠKOLY (ČIČERINOVY PRÁCE Z LET 1853–1858) 131
5.1 Státní škola a ruský liberalismus 131
5.1.1 Čičerinova filozofie dějin a ruský liberalismus 134
5.2 Dobové souvislosti Čičerinových děl z let 1853–1858 135
5.3 Čičerinovo pojetí dějin, počátků a vzniku ruského státu 140
5.3.1 Východiska: Čičerin o státě a historikově práci 140
5.3.2 *Oblastní úřady v Rusku v 17. století* 145
5.3.3 *Závěti a smluvní listiny velkých a údělných knížat* 150
5.3.4 Kontext státní školy 151
5.4 Kavelinova a Čičerinova účast na psaní a šíření ilegální politické literatury 156
5.4.1 „Samizdat“ a „tamizdat“ 19. století 156
5.4.2 O zahraniční politice a jejím sepětí s vnitřním stavem Ruska . . 158
5.4.3 Současné úkoly ruského života 161
5.4.4 K otázce nevolnické 162
5.4.5 O ruské aristokracii 166
5.5 Proti slavjanofilství a o podstatě a budoucnosti občiny 167
5.5.1 Národnost a věda 167
5.5.2 Ruská občina v minulosti 169
5.5.3 Budoucnost občiny 172
5.6 Obhájce centralizace 173
5.7 Čičerinova studijní cesta a první rozkol uvnitř státní školy 177
5.8 Shrnutí 181

6 ČIČERINOVY SPOLEČENSKÉ A BADATELSKÉ AKTIVITY V 60. LETECH 19. STOLETÍ A ČINNOST STÁTNÍ ŠKOLY 183
6.1 Státní škola v hodnocení a kontextu dobové ruské historiografie 183
6.2 Studentské nepokoje roku 1861 189
6.3 Čičerinovy společenské a politické postoje v 60. letech 19. století a kontext státní školy 195
6.3.1 Čičerin ve sporu „otců s dětmi“ 195
6.3.2 O reformách 200
6.3.3 Výuka následníka trůnu 204
6.4 Bádání představitelů státní školy o ruských dějinách v 60. letech 19. století 206

6.4.1 Solovjov 206
6.4.2 Kavelin 208
6.4.3 Čičerinova doktorská disertace 210
6.5 Druhá generace státní školy 218
6.5.1 Státní škola v ruské historiografii od 70. let 19. století 219
6.5.2 Souputníci, žáci nebo následovníci? 222

7 ČIČERIN V OPOZICI K SAMODĚRŽAVÍ 226
7.1 Na cestě do intelektuální opozice 227
7.1.1 Po odchodu z univerzity (konec 60. a 70. léta 19. století) 229
7.2 Na pomoc zachování odkazu reformního období (1880–1883) 231
7.2.1 Konstituční úvahy a *Úkoly nové vlády* 233
7.2.2 Moskevský starosta 239
7.3 V ústraní (1883–1904) 246
7.3.1 K filozofii práva a vědy 247
7.3.2 Vzpomínání na zašlé časy a rodinný život 252
7.3.3 Politický testament 255
7.4 Epilog 257

8 ZÁVĚR 259

9 SUMMARY: BORIS N. CHICHERIN ON RUSSIAN HISTORY (STATE SCHOOL AS A HISTORIOGRAPHIC AND SOCIAL PHENOMENON) 269

10 РЕЗЮМЕ: БОРИС НИКОЛАЕВИЧ ЧИЧЕРИН О РУССКОЙ ИСТОРИИ («ГОСУДАРСТВЕННАЯ ШКОЛА» КАК ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ И ОБЩЕСТВЕННЫЙ ФЕНОМЕН) . . . 271

11 PRAMENY A LITERATURA 274
11.1 Prameny 274
11.1.1 Statě z dobových periodik a sborníků 274
11.1.2 Dobové publikace 276
11.1.3 Novější vydání pramenů a edice pramenů 278
11.2 Sekundární literatura 280
11.3 Publikace encyklopedického a slovníkového charakteru 289
11.4 Internetové zdroje 289

12 JMENNÝ REJSTŘÍK 291